

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkék, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőik.

Kath. magyar irodalmi társaság.

Nincs komolyan gondolkodó katolikus széles e hazában, ki nem érezte volna égető szükségét annak, hogy a magyar kath. egyháznak nem csekély számu és tehetségtű egyházi, ugy, mint világi írói és tudósai felfogva és átértve a magasztós feladatot, melyre hivatvák, annak minél czélszerűbb és eredménydusabb kivitelére valaha már egymással kezefogva egy jól rendezett táborba sorakozzanak. Ennek szüksége fenforgott mindig, mióta a kath. egyház és örök elvej ellen folytatott ádáz harc a nyerserő küzdomokjáról a szellemi térre vitetett. De kétszeres szükségét érezzük a magyar kath. írók és tudósok egy erős phalanxba való csoportosulásának most, midőn sajonnal tapasztaljuk azt, hogy hazai tudós társaságaink mindenikébe egy bizonyos elem furakodott be, mely ott csakhamar uralomra vergődén, édes hazánk ezen szellemi pantheonjait is a pártatlan tudomány mezejéről oda terelte, hol többé már nem a valódi tudomány és érdem, hanem személyi, sőt fájdalom! még inkább felekezeti érdekek az irányadók. Nem akarunk itt részletekbe bocsátkozni e tekintetben, mert tartunk tőle, hogy a megsértett igazságérzet nagyon is indokolt felháborodása csakhamar tulsulyra emelkedné az írói higgadság meg nem engedhető rovására. Elég legyen annak constatalása, hogy hath. íróink és tudósaink tömörülése már rég és sokak által érzett szükség volt.

De hála az Égnek! már is oly „jelek és reménysugarak” kezdenek mutatkozni „a láthatáron”, melyek egy szebb jövő reményére e tekintetben is, méltán jogosítanak föl. — E jeleket és reménysugarakat ugyanis mi mintegy megtestesülve akarjuk

látni a fővárosban megindult kath. mozgalom azon másik mozzanatában, mely egy „*kath. magyar irodalmi Társaság*” czime alatt hozatott a nagy közönség tudomására, s mely méltán sorakozik a lapunk megelőző számában ismertetett „Kath. Elvbarátok Szövetségéhez.” —

Mi anélkül, hogy az ügy bővebb taglalásába bocsátkoznánk — a szép eszme minél czélszerűbb kivitele ugyis a központ intező köreinek feladata lévén bővebb felvilágosításul adjuk itt csakis a nevezett irodalmi társaság előkészítésére fogantatott eddigi lépések historicumát.

A ma már széles körben felkarolt és melegen üdvözölt eszmét a „Kath. Hetilap” mult évi 42 ik számában pendítette meg »Egyházi irodalmunk érdekében« című igen korszerű cikkében. Bővebben megbeszélték azt br. Jósika Kálmán a „Magyar Korona”, és dr. Czobor Béla az »Egyházművészeti Lapok« derék szerkesztője s egyházi régésztünk egyik jelese, s abban állapodtak meg, hogy az eszmének mikénti valósitása iránt szűkebb körű tanácskozásra még egy-két irodalmi férfit felkérnek. Az első egészen magán jellegű értekezlet tartott mult évi november 15-én, melyben résztvettek még az említettek kivül Füssy Tamás a „Tájékoztó” szerkesztője és Maszlaghy Ferencz budavári udvari prépost-plébános és kitünő szellemes írónk. Ezen első értekezleten a tanácskozók ugy vélekedtek, hogy a létesítendő társaság „*Kath. irodalmi Társaság*” nevet viselhetne. Feladata volna pedig: *a kath. érdekeket védő és kath. irányban működő írók tömörülése, hogy a kath. magyar irodalom a szent ügy jól felfogott érdekében egyöntetűen működjék.* Ugyanazon értekezlet megállapodott abban, hogy ily társaság szervezésének és eléje tüzendő céljainak be-

hatóbb megbeszélésére egy szélesebb körű értekezletet hívassék egybe.

Mielőtt ezen nagyobb értekezlet összehívott volna, a négy tanácskozó jónak vélte egy programtervezetet készíteni, mely alapját képezné a nagyobb értekezlet tanácskozásának. E tervezet szerint az alakítandó Társaságnak, melynek célja: a kath. egyházi és világi írók tömörítése által a kath. irodalomnak magyar nyelven való művelése és emelése hazánkban s ezáltal kath. szellemben hatni a társadalomra; e célból pedig nyilvános ülések és felolvasások tartása, pályakérdések kitűzése, egy a kath. irodalom ágait felölelő folyóirat alapítása stb. — négy osztálya leendő, u. m. I. hittudományi, bölcsészeti és társadalmi; II. szépirodalmi és nyelvtudományi; III. jog-, állam- és történettudományi; IV. természettudományi. A politika a Társaság köréből ki lenne zárva. Elnöke lenne kettő: egyházi és világi. Tisztségviselői lennének: két alelnök, egyházi és világi, főtitkár, levél- könyv- és pénztárnok stb.

A szélesebb körű értekezlet múlt évi decz. 2-án tartatott meg, melyen egyháziak és világiak igen szép számmal jelentek meg minden körből. Mindenekelőtt köztetszéssel fogadtatott el azon indítvány, hogy az alapítandó Társaság a nagy Pázmány nevét vegye föl. Azután tárgyalás alá vétetett a programtervezet, mely némi csekély módosításokkal elfogadtatott; továbbá pedig kebeléből egy öt tagu bizottságot küldött ki oly célból, hogy nm. dr. Schlauch Lőrincz szathmári püspök ur ő Excellenciája kéressék föl arra, hogy az alakítandó társaság élére állani kegyeskedjék. A tudós Főpap készséggel engedett a kérésnek és a legközelebbi teendőkre nézve megbizta a küldöttséget, hogy a nagyobb, már országos értekezlet összehívása céljából a kath. írók névjegyzékét állítsa össze. Ezen lehetőleg teljes névjegyzéket a bizottság ugyanazon hó 9-én tartott ülésében összeállította és Maszlaghy indítványára szétküldötte az összes befoglaltaknak, hogy ők abból legjobb belátásuk szerint jelöljék ki a legérdemesebbeket; nevezetesen a fővárosból 15 egyházit, 10 világit, a vidékről 20 egyházit, 5 világit, — összesen 50-et, kik aztán, mint az összes kath. írók választottjai, fogják a kath. írók Társaságát véglegesen megalakítani. — Ezen a „Kath. irodalmi Társaság“ végleges megalakítására szervezett ugynevezett 50 tagu választmány pedig már meg is választott, mert miként a „Religio“ ez idei jan. 10-iki számában olvassuk a szavazás

már megtörtént s a megválasztottak névsora már össze van állítva.

Ezen stadiumban áll jelenleg a második és szintén nagy horderejű kath. mozgalom ügye.

Befejezésül nem hagyhatjuk érintetlenül a „Religio“ azon véleményét, hogy ezen újabb írói társaság nem a semmiből lenne mintegy előteremtendő, hanem egy már meglevő alapra lenne fektetendő; vagyis, hogy az az igen rokonzélu Sz. István-Társulattal egy fedél alá lenne helyezendő; olyformán, hogy ezen esetben a Szent-István-Társulatnak két főosztálya lenne: a régi, a könyvkiadó, árusító és terjesztő osztály, s az új az irodalom- és tudomány művelő osztály, mely ekkor a Szent-István-Társulat „Pázmány körének“ volna nevezhető. — Ezen eszme nekünk igen czélszerűnek és életrevalónak látszik, s annál könnyebben kivihető, mert miként a hírlapi nyilatkozatokból kiviláglik, annak megpendítése azoknál sem talált határozott ellenszenvre, kik ezen Társaság létrehozására nemes buzgósággal első sorban vállalkoztak.

De bármint módon is jöjjön létre a társaság, mi szívünk egész melegevel fogjuk azt üdvözölni, s publicistai hivatásunkhoz képest, annak érdekében az erdélyi részekben is minden lehetőt meg fogunk tenni.

Az emberi nem egységéről.

(Folytatás.)

10. Az átmeneti fajok az emberi nemnek egy közös törzspártól való származását lehetőknek mutatják; azért „az emberfajok szoros osztályozása lehetetlen. Az adott alakok typicus élre és sajátosságokra vonatkozólag egyenlőtlenek és nem állíthatunk fel, mint a hajnál, a különbségekre vonatkozólag biztos tudományos belső elvet.“ (Müller) Ide irom Homboldt következő megjegyzését: „Míg az ember a változat és alakzatban csak szélsőségeknél időzött s az érzék első benyomásának engedte át magát, könnyen hajlandó lehetett, hogy a fajtákat nem pusztá válfajoknak, hanem eredetileg különböző emberágoknak tekintse. Az emberi nem egysége mellett azonban véleményem szerint a bőr, szín és koponya alkat sokszoros átmenetei is beszélnek, melyekkel újabb időkben a tartomány isme gyors haladása folytán ismerkedtünk meg.“ Figyelemre méltó, hogy némely egyedek a koponya alkat szerint egy bizonyos, a bőr szín szerint ismét egy más osztályba oszthatók be; s ilyen eltérő egyedek minden fajban találhatók; például a vörös haj csak a kaukázinak tulajdona de előfordul más fajnál még a négernél is; mások a négerhez hasonló fekete gyapjas hajjal, szokatlan sötét bőrrel bírnak, kiknek arcz idoma a négerhez vagy mongolhoz hasonló. „A négerék közt tojásdad, az európaiak közt szögletes koponyákat találunk, sőt mond-

hatjuk: minden fajtánál fordulnak elő koponyák, melyek a fajtától elütők. *) A fajták sajátságai nem feltétlenül annyira, hogy egyes esetekben más fajtánál is változás ösztöne vagy az éghajlat befolyása közeledéseket fel ne mutathatna. A hajnak gyapjuszzerű göndörsege ugyan is néha az európaiaknál is előjön, s majdnem oly erősen mint a négernél. Ez utóbbiaknak arcz és koponyaidoma egyes esetekben az európaiak közt is található, kiknél Weber szerint az uralkodó tojásdad koponya alakon kívül még a hosszukás és négyszögű koponya alak különböztethető meg mint ritkább közeledés a néger és a mongol jelleghez.

A medence az európai jellegtől néha igen elüt, leginkább a négereknél; azonban itt is fordulnak elő elhajlások a fajta jellegétől. Weber szerint a különbözle fajtánál tojásdad, gömbölyű, négy oldalú, ékalaku hajlásokkal bíró medence alakokra nézve számos példákra akadunk. „Az egykor valóságosoknak tartott ellentétek legnagyobb részét Tidemann-nak a néger és európaiak agyvelejére vonatkozó szorgalmas munkája, Vrolik bonctani és Webernek a medence alakját illető nyomozásai megsemmisítik.“ (Humboldt) Jamaikában és nyugot Indiában a fehér gyarmatosok koponyája az amerikai alakhoz közeledik. Kaldani állítja, hogy egy fekete csizmadia kora ifjúságában Velenczébe hozatván színe egész a gyöngye sárga körben silyló európaiéhoz hasonlított. Reclus szerint az egyesült államok négerai korántsem bírnak ugyanazon jelleggel, mint az áfrikai néger. Az életmód, táplálék és a szellemi műveltség is egyes törzsek közt erős és tartós különbséget szülhet. Az is bizonyosnak látszik, hogy a polynesiái szigetek nemessége a köznéptől különböző törzs. A mongol szín ugyan ezen faj szokásaitól veszi eredetét; a germán régi vonások annyira megváltoztak, hogy nehezen ismerhetők fel. A fogak azt bizonyítják, hogy az ember mindent evő de némely népeknél a táplálék szerint a fogak is változnak az erős rágás miatt eltompulhatnak. — Humboldt véleménye szerint a bőr, szín és koponya alkat számos közép foka, más vad és szelíd állatok elfajzásának hasonszerűsége és azon biztos tapasztalatok, melyeket az emberek a termékeny korcs nemzés határait illetőleg egybe gyűjtöttek, hathatáson szól az emberi nem egysége mellett. „Az emberi fajták egyetlen egy nem alakjai, melyek gyümölcsösön párosulnak és nemzés által tenyésznek. Azok nem nemei egy családnak, mert ha így volna akkor korcszülötteik egymás közt gyümölcstelenek volnának. Vajon a létező emberfajták több vagy egy embertől származnak-e a tapasztalat útján nem tudhatjuk.“ — Müller. Valamely egyénben vagy egész családban is bizonyos körülmények közt ez vagy az a sajátság keletkezhetett, a mely aztán összeházasodás és ugyanazon körülmények folytonos hatása mellett állandóvá válhatott. Az eddigiek szerint egyik fajnak a másiktól való eredete nem lehetetlen ugyan, de a mód, melyet a természet követett, még titok s csak gyaníásokkal kell

megelégednünk míg a tény bizonyos és tagadhatlan nem lesz. „Minél gyakrabban párosul hasonló hasonlóval idegen tényező közbevegyülése nélkül, annál tovább marad fenn a jelleg, melylyel a nemzők bírnak“ (Müller).

11. A növényországban ép úgy mint az állatvilágban bizonyos kül befolyás következtében egyik másik növény vagy állat elfajozhatik mint ezt a tapasztalás eléggé igazolja, sőt ilyen szórványos eltérések nem csak hogy létre jöhetnek, hanem tovább is szaporodhatnak. Az emberi nem majd minden családjában lehet ily eltérésekre akadni, hogy t. i. egyik faj ismerető jele a másiknál is vegyesen forduljon elő a neki tulajdon sajátságaival; pl. a vöröshaj a kaukazinak sajátja, de előfordul más fajnál is, köztünk is találatnak göndör hajuak, kiken fel lehet ismerni a néger egyéb sajátságait is a nélkül, hogy eszébe jutna valakinek az illetőt szercennek tartani. A Jordán völgyében lakó araboknak feltűnő sajátságuk, hogy laposabb az oruk, sötétebb a bőrük és durvább a hajuk mint más törzseké. Így egyes család ismervei egy másiknak egyedeihez ismerveiket tekintve közeledhetnek és ezen eltérések az utódokra is átörököltethetnek. Egy német tudós példák és ábrák által bebizonyítja, hogy vannak koponyák, melyek a mongol, amerikai, malaji sőt a néger faj jegyeit is magukon hordják. Sokkal feltűnőbb eltérések is mutatkoznak egyes fiuk és atyjok közt, mint melyek az egyes fajokat egymástól elkülönítik és melyek ha távol helyen esnek egymástól, a szönyegen forgó kérdés megoldását sokkal inkább megnehezítették volna. Legcsodálatosabb minden eltérések között az ugynevezett „tűskésül ember“ (Stachelschwein Mensch) mely hírom nemzedéken át fenáll. Hasonló eltérések még más nemzeteknél is fordulnak elő honnan Baker így ír: „Kétségkívűlnek látszik tehát hogy ez embertől egész ember faj származhatnék mely épen oly durva bőrrrel bírna, mint ő maga: és ha ez történnék, a véletlen származás pedig feledésbe menne, megeshetnék, hogy őket külön ember fajnak tartanák: oly észlelés, mely könnyen azon gondolatra vezethet minket, hogy ha az emberek egy és ugyanazon őstörzstől veszik eredetüket, a néger és sok más eltérés eredetét könnyen ily véletlen eltérésnek köszönheti.“ Lehet most is látni oly egyéneket, kik a rendesen több ujjal bírnak, a mely eltérés egyen mutatkozván vagy a családjához tartozó későbbi ivadékokra is át származik vagy csak különösen némelyekre; ezen rendetlenséget már Plinius (junior) is emliti. Maupertuis is sok példát hoz fel ide vonatkozólag; egy híres berlini sebész szintén az ily eltérési testalkuak sorából való volt. Ezen és hasonló eltérési példákat naponkint tapasztalunk; — ezek kétségtelenek, és ha így: nem tarthatjuk-e valószínűnek, hogy így keletkezettek ama fenálló emberfajok? Valamely eltérés rendetlenség, véletlen elkorcsosulás mutatkozott a család egyik tagján, ez át ment ivadékaikra, kik később egymással közösülvén és a töbitől magukat elkülönítvén, a hely, idő és más körülmények befolyása következtében ivadékról ivadékra kiirthatatlanul át szállt és így különös ismervű családot, fajt alapítottak. Burmeister szerint is az éghajlat és a nap

a bőr színére nagy befolyást gyakorol, azon kívül az életmód s a magasabb szellemi műveltség az ember egyéb testi szervezetre, különösen a koponyára és arcra jelentékenyen hatnak. Richard ezt Antrim és Don ir. grófságok lakói példájából teszi világossá. Bár a tatár népeknél szintén az élelem és életmódnak a koponya és arc idomára való befolyását jelentékenynek állítja. Mindezen indokokat Rensch után nem azért hozzuk fel, hogy az éghajlat, élet mód s más külső viszonyok befolyásából fejtsük meg az ember fajták különféleségeit, hanem annak kimutatására, hogy ezek csakugyan befolytak és közreműködtek a fajták keletkezésénél.

12. De nem csak külső testi, hanem szellemi rokonságon is alapszik az emberi nem faj egységének lehetősége. Különbözők ugyan a különböző népek értelmi, erkölcsi és társadalmi tekintetben, azonban a szellemi alaperők és alapvonások mindnyájok közös tulajdona. A legmíveltelebb embernél ép úgy, mint annál, ki a műveltség legmagasabb fokán áll, oly bel-sajátkép az állati ösztönnel megfelelő tulajdonságot, bármily műveltségi fokon állók között egymáshoz oly alkalmazkodást könnyűséget veszünk észre, mely az egész fajnál egy és ugyanaz. Az állatoknál nemöknek megfelelő jellegekre találunk, ilyen például az orosz-lánál izma által esontjaiba tett egyetlen mélyedés, mely életmódjából származik és azzal elválaszthatatlan kapcsolatban áll; de az embernél nem találunk oly korlátozó szervezetet, mely őt csak egy bizonyos állásra, foglalkozásra képesíti. De van egy, mi az ember működéseinek hatáskörét, irányát kiszabja, s mely az emberi nemet, mintegy szerres egészet összekapcsolja; s ez belvilága, egy lehető legmagasabb cél, az istenség után dobogó szív, mindenkiél közös érzelme, mely kifejezését a vallásban bírja, s mely megmanitja az embert mit tehet és kell tennie önmaga, embertársai és Isten irányában; és ezen a jőzan és által vezetett és megvilágított érzelmei, gondolatai kifejezésére adott nyelve. „Az erkölcsi tulajdonok egyenlősége, a családi szeretet állandó hatalma, a kölcsönös érdekek megállapítása és főtartás utáni hajlam, birtok körüli köznezet és annak megvédésére való eszközök, ide nem számítva a véletlen eltéréseket, a közérzet az erkölcsi törvények főpontjaiban, de leginkább a nyelv ezent adománya, mely az ember minden sajátosságait fentartja, bizonyítja, hogy az emberek bárhol legyenek is, vagy bármennyire süllyedtek is, bizonyára egy és ugyanazon állapotra szánvák, a miért is eredetileg abba helyeztetek. Ennek megfontolása az ember eredete egységének bebizonyítására nagy jelentőségű, valamint az állatoknál is a megfelelő megfontolás ugyanezen felfeltésre jogosít.” (Wiseman.) Ez egészen ellentétben áll azok nézetével, kik azt állítják, hogy az ember ősz típusa a természeti vad ember, mely hid gyanánt átmenetet képez az ember és majom között, s ezen vadságból halad fokokint az ember a műveltség, a polgárosodás felé; — de ezen vad ember pusztá ábránd, sehol sem létezett soha. Ha a teremő az embert bizonyos célra szánta, ugy azon eszközökkel is fel kellett ruháznia, melyek szükségesek célja elérésére. Az ember a társas életre szükséges és annak megfelelő testi és szellemi tu-

lajdonokkal volt felruházva; ép oly kevésbé gondolható valamely rengetegben, vagy kietlen pusztában vad állapotban, mint a tengeri kagyló nem keletkezhetik a hegyek ormán. „Ha az ember egyszer romlásnak és süllyedésnek indul, nem lehet előre meghatározni, mennyire süllyedhet fokokint és mennyire közeledhetik az állathoz; azért, mert eredeténél fogva szabad, változékony, sőt szervezetét tekintve, fölőtte hajlékony lény távol attól, hogy az emberiség valódi eredetét és a társadalmi viszony tulajdonképeni alapját Rousseau és követőivel akár a legjobb és legnemesebb vadember természeti állapotában keresnők, vagy mi több: megkísérlelők a társadalmi viszonyokat az ember állítólagos természeti állapotába ama fennen magasztalt eszmény képeire vissza vinni: abban csakis az elvadultság bizonyos állapotát és elkorcsulást láthatunk és ismerhetünk fel.” (Schlegel Fri.) Csak alázatosságra buzdított a költő, midőn intett, hogy mindnyájan

„ . . . férgek vagyunk s a pálya végével

Egy lepke majd, mely angyal szárnyakon

A nagy bíróhoz védtelen jut el.” (Dante),

Az ember alkotó elemei közül az egyik a föld felé az állatokhoz vonz, azokkal rokonit, de a szellem mint az istenség egy titkos fuvalma az ég felé tör. „Az ember mint élő egyed létezik a földön, összetéve természet és szellem, kül- és belérzékéből kényszerűségből és szabadságból; önmaga előtt titok, a szellem világ előtt mély kutatások tárgya, az Isten mindenhatósága, bölcsesége, szeretetének legtökéletesebb tanubizonyysága. Testi természetétől körülvéve Istent csak mintegy távolból szemléli, és létezéséről oly bizonyos, mint az égi szellem, — ő a kinyilatkoztatás fia és a hit hőse, ki gyenge és mégis erős, szegény és mégis az égi szeretet legfőbb országának birtokosa.” (Papst).

Fokozatos különbségre a szellemi tehetségben egyes népeknél vagy egyes családoknál, de sőt azok egyedeinél ép úgy találunk mint a különböző néptörzseknél, népfajoknál; de mindenütt ugyanazon szellemi tehetség, értelem, gondolkodás, öntudat, lelkiismeret, beszéd képesség stb. található, s a különbséget a tapasztalás szerint csak szokás, nevelés, különféle befolyások idézik elő. „Négerék, kik hasonló kül befolyások alatt nőnek fel, mint az európaiak, ugyanezon szellemi kiképzést érhetik el, s a vad népek közt felnőtt európaiak környezetök műveltségi állapotán nem emelkednek fölül.” (Reusch).

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

Uj évkor.

Künn csikorogva jajgat, zug a szél,
S töri a fáknak lombja vesztett ágát;
En hallgatom, a szélvész mit beszél,
S merengve nézem ablakom virágát.
Szép pávirágok képződnek, minőkét
A rét pázsintja sohasem terem,

Bejárhatom a virányos mezőket,
Ezeknek párját sehol sem lelem.

Egy feslő rózsá s lilium csokor,
Alább szegfű, tarkázva szalaggal;
Van százszorszép s viola tricolor,
Átkötve halvány kék selyem szalaggal.
A képzelődés egész csokrot alkot
A jégvirágok csodás képéből:
S a téli szél a mint kün bugva jajgat,
Beszél bűbajos, nagy titkok felől.

Isten! ki élsz a fellegek feleit,
Téged dicsőít minden a világon;
Nap, föld, állatok és az emberek,
S a legparányibb zuzmára a fákon.
A jégvirágok csodás alkotása,
A szállingozó tiszta hópehely,
A természetnek bűbajos varázsa
Mind mind csak téged dicsér, ünnepel!

Mindenható! ki bölcs nagy és igaz,
Kinek szavára a világ megrendül,
Ki ránk derített a vidor tavaszt,
S egy mosolyodra fű, fa virág zsendül.
Hallgassd meg forró, szívűből jött imámat,
Tekints ráánk, ez boldogságot ád;
Volt eddig elég fájdalom és bánat;
— Ez új esztendőn áldd meg a hazát!

Révai Karoly.

Kisebb közlemények.

Heti körszemle. *Itthon.* A képviselőház a szünet utáni üléseit jan. 10-én kezdette meg. Ezen első ülésen a kérvények felolvasása után a Győrvidékért ért árviz veszedelem ügyében két rendbeli interpellatio intéztetett a kormányhoz, melyekre ez azonnal és pedig teljesen megnyugtatólag válaszolt. Azután napirendre került a sor, a felebbezések korlátozásáról szóló törvényjavaslat tárgyalásával, mely megszakítatva másnapra halasztatott. Az ülés végén jött Istóczy interpellatioja a napokban szárnyra kelt azon hirt illetőleg, hogy Hirsch báró, a nagy vasuti vállalkozó a keleti vasutak ügyében, megvesztegette volna a közelebb öngyilkossá lett Wimpffen gf. párisi osztrák-magyar nagy követet, mely kiadatott a belügyminiszter urnak. Másnap jan. 11-én folytatott és befejeztetett a felebbezések korlátozásáról szóló javaslat, mely ugy általánosságban, mint részleteiben elfogadtatott. Azután napirendre került az ujoncz-jutalék megajánlásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása, mely a jan. 12-iki ülésen ugy általában, mint részleteiben szintén elfogadtatott. Ugyanezen ülésen Trefort A. cultusminister válaszolt az ezredévi ünnepély tárgyában kijelentvén egyuttal, hogy ő Felsége az ügy iránt a legmelegebben érdeklődik. — *Ö Felségének a ktrály és királyné,* nem különben Simor János bibornok-hercegprímás és Haynald Lajos bib. érsek ő Eminentijök a győri árviz-

károsultak részére egyenkint 1000—1000 frtot küldöttek. — *A főrendiház f. hó 13-án* ülést tartott, melyen az államháztartás költségvetése 1883-ra elfogadtatott. A nm. püspöki kar nevében Schuster Constantin, kasai püspök ő Excellentiája ezuttal is felszólalt a budapesti tud. egyetem kath. birtokjogi természetének és háromszázados jogfolytonosságon alapuló elvitáztatlan kath. jellegének megóvása czéljából, kiserve a főrendek élénk helyeslése által. — *A magyar képviselőház* közelebb megkezdí azon törvényjavaslatok tárgyalását, melyek egyes adók megszüntetésére és új adók behozatalára vonatkoznak. — *Ludolf osztrak-magyar nagykövet* az olasz udvarnál, hír szerint, párisba fog áthelyeztetni, s a nagykövetség az olasz udvarnál betöltetlen marad.

Olaszország. Rómában a görög szertartásu kath. egyház liturgiájának megvizsgálására Sembratovicz, volt leMBERGI ruthén érsek elnökölete alatt bizottság küldetett ki, mely vizsgálat hír szerint nemcsak a gácsországi gör. szert. kath. liturgiára fog kiterjedni. — *As olasz tüntetések* Ausztia-Magyarország ellen most a vidékre is átmertek; így majdnem minden olaszországi városban, hol osztrák-magyar consulatús áll fönn, tüntetéseket rendezett az Irredenta, a miből természetesen vagy az olasz kormány gyengesége, vagy az Irredenta nagy hatalma méltán következethet. — *Pápa ő Szentsége* f. hó 7-én fogadta a római patriciatús és nemesség nagy-zámu küldöttségének hódolatát Ruspoli és Altieri herczegek vezetése alatt. Orsini olvasta föl a feliratot, melyben a pátriciatus és nemesség nevében megújítja a hűség esküt a Szentszék iránt, mire ő Szentsége magasztos eszmékben gazdag beszéddel válaszolt. —

Franciaország. Az *atheisták* egyre nagyobb erőfeszítéseket tesznek, hogy a Gambetta-cultust állítsák a vallás helyébe; erre czéloznak azon törekvések is, hogy Gambetta holtteste Párisban maradjon és így megrá-toltassék Gambetta atyjának azon szándéka, hogy fia egyházi szertartással anyja mellé temetessék. — *Gambetta halála után* új meg új pártenuenciatiók hallhatók, melyek azon eszmében öszpontosulnak, hogy a „revanche“ nincs feladva, csak el van napolva. Az exdictator koporsójára 1020 koszoru érkezett, melyek közül a legdrágább 600 a legolcsóbb 20 franc volt, s így a koszoruk értéke 100000 frankra rugott. A tetem jan. 12-én szállított át Nizzába, az *atheisták* minden erőlködése megtört a gyászoló aggastyán akarátán. — *Napoleon herczeg* jan. 16-án elfogatott, egy kiáltvány miatt. —

Németország. A *porosz egyházpolitika* terén ujra némi mozgalom vehető észre; Windthorst ugyanis ujra benyújtja javaslatát az iránt, hogy ha a kormány nem akarja az egyházi kormányzattal az egyezséget megkötni, akkor legalább a misemondás és szentség kiszolgáltatásnak szabadságát elnyomni szünjék meg. Ezzel egyidejűleg jelentik, hogy Schlözer porosz követ a Szentszéknél, közelebb kihallgatáson volt a Vatikán-

ban, és ehhez azon kombinációt fűzik, hogy a porosz kormány újabb alapon tárgyalásokat kezdett a Curia-val az egyházpolitikai viszály végleges kiegyenlítésére. — *Lenz Nándor ó-katholikus pap* visszatért a kath. egyház kebelébe és visszavonását kívánatára az egész vürzburgi egyházmegyében közzétették. — *Az ó-katholikusok* München városához azon kérelemmel fordultak, hogy miután a Miklós-templom elvették tőlük, adna most a város megfelelő telket egy általuk építendő templom számára, ingyen, egyuttal pedig megfelelő pénzüsszeggel segélyezné őket. Azonban e folyamodással is kudarcot vallottak, mert még a liberalis kisebbség is ellenök szavazott. — *Windthorst* már benyújtotta javaslatát „az egyházi hivatalok illetékelen gyakorlásának megakadályozásáról” szóló 1874. évi maj. 4-iki törvény eltörlése iránt.” —

Angolország. Anglia ismét megújította Mexikóval a diplomai összeköttetést, mely Miksa császár meggyilkoltatása óta ez ideig meg vala szakítva. — *Az egyiptomi ügyről* szóló angol körjegyzékre már a hatalmak mind válaszoltak és tudatták annak kézhez vételét. — *Steno Tibby báró*, Anglia egyik legdusgazdagabb embere, egész családjával a kath. hitre tért át. A báró harmadfél millió forintot egy kath. templomot fog építeni birtokán ezen megtérés emlékére. —

Grorsország. A szentszékekkel való kiegyezés alapján az új lengyel püspökök kinevezése és praeconisatiója közelebb már végbe fog menni. — *A háborgó diákokkal* meglehetősen kurtán-furcsán bán el az orosz rendőrség. Eltoloncolják őket a vasuti állomásig s onnan utnak eresztik szülőföldjükre. Mennének is szegények, mert a vacatio mindig kedves a diák előtt, de nincs ... pénz, a mi a diák uraknál ismét nem nagy ritkaság, s így éhségtől és hidegtől nyomorgatva várják napokig a könyöröltes segélyt.

Törökország. A szultán meggyilkolását kísérlette meg jan. 14-én néhány circassi; az összeesküvést azonban egy nő felfedezte s a circassiakat a testőr lefegyverezte, mialatt néhány közülök megöletett. — A városban mélyreható izgalom mutatkozik. A szultán örülési rohamokban szenved. Az országnagyok már nyíltan beszélnek a szultán letételéről. kit a 16 éves Mahommeddel fognak helyettesíteni.

— **Jegyzőkönyv.** Fölvétetett a *csik-szenyörgy* plebaniális lakban 1882. október hó 26-án tartott egyházkerületi öszi gyűlés alkalmával. (Vége.)

5. Tudjuk, hogy a kepetörvény megszabta a kalongyák mennyiségét, melyekből a hívó az egyházi tiszteknek egész, esetleg felkepet fizessen; de azt nem említi, hogy hány kévét foglaljon magában egy kalongya. Innen származik azon anomalia, hogy noha Csikmegye egész területén mindenütt az egy kalongyát 26 kévével számítják künn a mezőn, mégis némely plébániákban a kepe-kalongyát 25 kévével fizetik. E tekintetben az annyira kíváncsú egyöntetűséghez mi módon lehetne eljutni?

Körülményeinkhez képest e joggal fölvetett kérdés noha az egyformaság kíváncsú elvénél fogva önmagában hordja a legegyszerűsebb választ, mégis annak el

döntését a kerületi papság püspök, Ö méltósága bölcs belátásától teszi függővé.

6. Utóbbi gyűlésünk óta a lekipásztorkodás körén belül tett észrevételeink kölcsönös megbeszélése. Az idő rövidsége miatt máskorra halasztatott.

Indítványok:

1. Terhelőleg hozatott fel, hogy közelebbi időben a szolgabírói hivatalok odautasították a körjegyzőket, hogy az „Utazási Utalvány” iven az illetők születési évét ne a körjegyzők, hanem a lelkészek írják be.

A mennyiben az eddigi visszaélésekkel szemben célirányos ezen rendelkezés, époly nyomasztó és terhelő a lelkészkező papságra, mert egyszerre 20–30-nak születési adatait kikeresni s így a terjedelmesebb megyékben 300-nál többet kiállítani a lelkészkező papság idejének s fáradságának iszonyu megadóztatása lenne, holott az „Utazási Utalvány”-nak sokkal csekélyebb fáradságba kerülő kiállításáért a körjegyzők — tudunk szerint — fizetést huznak.

Miértés, minthogy itt egészen egyesek, magán ügye forog fenn, leendő magunktartása végett, kegyelmes főpasztorunknak utasításáért eszedünk.

2. A boldogult Mikó Mihály főispán szobrának felállítására érdekében alispánilag segélyezésre felhívott kerületi papság, kész tehetsége szerint áldozni: de a gyűlésre felhívó megtszitelést, úgy a bejövő adományok átvevését több meritalis oknál fogva kénytelen más közegekre ruházni.

3. Kimondja a kerületi papság, hogy a „Kath. Elvbáratók Szövetségének” egytől egyig nemcsak tagja lesz, de a nagyhorderejű eszmét legmelegebben felkarolja s annak minél szélesebb körben leendő megvalósítását teljes erővel és szívénél legszentebb meggyőződésével siettetni fogja. Kelt mint fennebb. *Balás Antal* kerületi jegyző.

Irodalom.

— „Az én második római utam”, Vaticani és Lourdesi zarándoklatom 1880-ban írta Lonkay Antal I. II. rész. Kis nyolcad. I.—XII. I.—X. 880 lap. Budapest 1882. Nyomatott a Hunyadi Mátyás intézetben ára?

Ma midőn a művelt világ minden nemzetének kath. népet látjuk zarándokolni az örök város felé, szt. Péter székhéze, hogy dicő utódja előtt legmélyebb hódolatak és ragaszkodásuknak méltó kifejezést adjanak, nem lehet tagadnunk, hogy az ily időnkénti nemzeti zarándoklat a magyar katolikusokra nézve is immár a katolikus műveltség követelménye gyanánt lépett föl!

Ennek kívánt eleget tenni több magyar katolikus midőn 1880 tavaszán utnak indultak s május 9-én az egyház dicő teje XIII-ik Leo Pápa szentséges atyánk előtt nyilváníthaták tiszteletteljes szeretetüket és hódoló ragaszkodásukat a szt. Szék iránt. Ezen utnak — Rómába és vissza, egy kis kirándulással a budapesti kegyhelyhez — leírását foglalja magában a fent jelzett mű elárasztva a legérkeesebb történelmi úgy mint társadalmi remíniscenciákkal. De kedvessé teszi ezen utleírast különösen még az hogy a legnevezetesebb műemlékek és műkipcek leírásával találkoznak benne. Nincs Olaszországnak temploma és más monumentális épülete avagy bárminemű figyelemre méltóbb gyűjteménye, minek eredetű leírását ne adná! Közbe vegyít politikát, culturmozgalmakat, nép- és helyismeri állapokat szóval oly kellemes varietással fűszerezi leírását, hogy valódi kedvtelenséggel olvashatja minden kath. ember.

Ismertetését rövideden a következőkben adhatjuk: Szerző XLVI pontban foglalja össze a hosszú ut élményeit, mit kétfelé osztva elégséges tartalmat nyújt a mű csinos

két részének; szétválasztását nagyon helyesen a szerző bizonyára a mű könnyebb kezelése végett eszközölte!

Ezen záródoklat helyes voltának indokait — melyek közül elegendő kiemelnünk a pápa azon nyilatkozatát „hogy magyar záródoklatot még mindeddig nem láttunk” — a bevezetésben elsorolva, hozzá fog az utleírásához, melyet a kis csapat egy része Budapestről indulva más része Nagy-Kanisznán csatlakozva a társasághoz — Trieszten, Velenczén, Paduán, Bolognán át Loreto és Nápoly felé menve Rómáig megtett, mindenütt megtéve a kellő kitéréseket hol az alkalom és a hely úgy engedte és kívánta.

A budai pályára ülve érdekes megfigyelését adja a déli vasút-társaságnak, a mennyiben Magyarország tekintetében még oly sok kívánni valót hogy hátra s egész a bozantásig rossz berendezése miatt a magyar utazónak csak Pragerhofban áttétl négy órai idővesztés mellett lehet Trieszthez jutnia míg az osztrák utazó azt kényelmesen minden fennakadás nélkül megteheti.

Trieszt kellemes benyomást tesz a társaságra, egyszerű és regényes fekvése nevezetessége és szépségei az adriai tenger megpillantása elragadják s valódi gyönyörrel töltik el mindnyáját; de itt is a magyar kormány figyelménem kékik szerző a hatalmas Lyod-társaság üzemleire felhívni.

Velencze felé közeledve felemlíti az olasz nemzeti aspirációk veszélyes voltát és az „irridenta” törekvéseit, nemzet gazdasági észrevételeivel pedig érzékeny csapást mér a magyar szakminiszterre s annak összes tényezőire, mint a melynek kebelében csak is corruptió észlelhető. Treviso közelében Vazzuola falunak megpillantása alkalmat nyújt az írónak, hogy a mosolygó falu nagy szülőltjének Nardi olasz praelatos, híres diplomata és genialis publicista emlékének néhány lapot szenteljen. Ezen incidensből összehasonlítást tesz a különféle klerusok között s azon eredményre jut hogy csak az olasz klerus kebelében találhatók oly elemek, melyek a magyar papság színe javával összehasonlíthatók; de egyuttal beszövi az író 1863-ki elítéltetését a katonai törvényszék által egy czikke miatt, melyben Hajnald Lajos volt erdélyi püspök magartartását védte — és fogságát, mely azonban a sok közbenjárás folytán 8 nap mulva véget ért.

Velenczén két napig időz a záródoklat, hogy annál nyugodtabban szemlélhessék műremekeit. Leírja szerző mindazon csodaműveket, melyeket Velencze a tengerpart hosszában saját biztonsága és nagysága emelésére kiépített s nem hagyja említés nélkül a katolikuskok azon buzgó áldozatkészségét, melylyel Velencze 115 templomában az isteni tisztelet fényét az egyház megrabolatása után fentartani igyekeznek Paduában; sz. Antal városában különösen a templomok belseje köti le a figyelmet, a mennyiben ez a művészetek kincsalmazának tekinthető; híres a székesegyház könyvtára is, melynek alapítását Petrarca közreműködésének tulajdonítják,

A mű első részében az író sehol sem időz oly hosszasan mint Bologna leírásánál, a min különben csodálkozni is alig lehet, ha tekintetbe vesszük, hogy a tudományok és művészetek itt korán gőcpontra találtak s a késő utódoknak hagyák vívmányaik bámulatát!

(Folyt. köv.)

— Előfizetési felhívó a „Népiskolai Lapok” kath. tanügyi közlönynek harmadik évfolyamára. A „Népiskolai Lapok” főelve: A vallás-erkölcsös alapon nyugvó kath. népnevelés! Ezért küzdöttünk két éven át, és ezért fogunk jövőre is küzdeni, ha lapunk eddigi pártolói, a mit remélünk, nem vonják meg jövőre sem támogatásukat. Számos ügybarát, derék tanfőúr és tekintélyes, a kath. tanügyi irodalmat szíven hordozó egyházi férfin kérő, biztató és buzdító szavainak hódoló lapunkat ez évben havonként háromszor adjuk ki. Hazánk kath. tanügyi lapjai között ez az első, mely havonként háromszor jelenik meg.

Rajta tehát! Tette, munkára! Sorakozunk gyűjtünk! És miénk a

győzelem! Hogy így legyen, adja a mindenható ur Isten! Lapunk megjelenik az 1883-ik évben minden hó 10., 20. és 30-án. Előfizetési díja: egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr. Az előfizető kizárólagos jogát legkésőbb január 18-ig a mellékelt postautalványon a kiadóhivatalba Litfass Károly könyvnyomdájába (Széchenyitér 21. sz.) küldeni; hogy tájékozva lehessünk a nyomtatandó példányok száma fölött. A lap meg nem tartása esetében kérjük e szám szíves visszaküldését. A cím, lahely és utolsó posta tüzetes kiírására figyelemztetjük t. olvasóinkat. Birtak vagynak méltelve lapunkat a legtagabb körbeni támogatásra ajánlani! A boldog viszontlátás reményében Isten velünk! Soprony. (templomutca 22. sz.) 1883 január 8-án. Tormágy János, a „Népiskolai Lapok” felelős szerkesztője.

— Megjelent és beküldetett: „A magyarországi kath. egyház jogairól.” — Megnyitó beszéd. Tartotta a Szent László-Társulat 1882. október 5-iki közgyűlésén Budapesten dr. Sohlach Lőrincz szathmári püspök, társulati elnök. Nyomatott a „Hunyadi Mátyás” intézetben. — A remek beszédet ajánljuk t. olvasóink becses figyelmébe. Ár? —

— Megjelentek és beküldetnek: A Magyar könyvtárból a következő füzetek: „Hogyan lehet könyven megzavarodni.” — Elbeszélés. Irta György Vilmos. — „Saját bosszújának áldozata.” — Irta Mayer Miksa. — „A három torony vár.” — vagy: A mindent mérő varga legény. Népese Irta Mokos Károly. — „Az arany közepet.” — Irta Mayer Miksa. — Ajánljuk az érdekes füzeteket t. olvasóink figyelmébe. Minden füzet ára 15 kr. Kapható Budapesten Aigner Lajos könyv-árúsnál.

— Megjelent és beküldetett: „Idézetek tára”. Első évfolyam 1-50 füzet. Szerkeszti Dvorszki János, pécsi megyei alldó. Ára egész évre 3 frt, évenyenre 80 kr. Tízegzes magánállású szerző a művet 25 krnyi havi részletekre adja; tíz példányra ingyen példánnyal szolgál. Tartalma: Akarat-tól Árva-ig.

A napi események köréből.

— „AZ ERD. R. K. IROD. TÁRSULAT” mint már jelezve volt a kitűzött napon vagyis f. hó 14-én tartotta meg rendkívüli közgyűlését. *Bíró Béla* a társulat volt alelnöke és a társulati közlőn felelős szerkesztője megváltozott viszonyai folytán mindkét állásról lemondván, helyébe dr. *Tódr József* társulati titkár választott meg egy alelnöknek, mint felelős szerkesztőnek; az így üresedésbe jött titkári állás pedig *Balogh Ignác* theol. tanárral töltetett be. Végül a szerkesztőbizottságra beválasztottat *Stroubert Ötön* gyulafehérvári gymn. tanár. A közgyűlés jegyzőkönyvét egész terjedelmében lapunk közelebbi számában fogjuk közzé tenni.

— A szaktudósok. Nehogy az obscuritás és tudománygyűlölet gyanujába essünk ezuttal nem akarunk apostrofálni, egyszerűen csakis megtörtént tények száraz constataciójára szorítkozunk. S midőn ezt tesszük, bárha eléggé fontosoknak találjuk, mindazonáltal jelenleg elmulasztjuk azon frappans ellenmondásokat, melyekbe szaktudósaink nem rég a tiszta-eszlári esettel kapcsolatos tiszta-dadai hullaboncolása, valamint a csak közelebb lefolyt részvői hasonló monstre-pör tárgyat képező nótitemen szakértői megvizsgálása alkalmával keveredtek. Legyen elég az alkalommal csakis Gambetta, a hirhadt exdictator halála és felboncoltatása alkalmából fölmerült esetre hivatkozni. — Gambetta állítólag nagy államférfi, genialis tehetségű szónok volt. Gondolkodásának tehát műhelye és egyik főfőszéke nagyban érdekelte a phrenologusokat. Így történt, hogy a balzsamozás céljából eszközölt boncolás alkalmával mérlegre vettették Gambetta agyveleje. Az eredmény nem éppen felelt meg a várakozásnak. Az agyvelő ugyanis csupa 1100 gramm súlyúnak találtott. Ebből a phrenologia alaptörvényei szerint nem épen a legkedvezőbb következtetést lehetett vonni a megasztalt exdictator szellemi tehetségére nézve; mindazonáltal a renommit és mennyire lehetett meg kellett menteni, s a szakértői vélemény, befolyásolva a felhajszolt közvélemény által, oda szőgallott ki: hogy Gambetta agyvelejének súlya normalis. — Nem sokára azonban Münchenben egy szolgát végeztek ki gyilkosság miatt. A kivégzési jelentésben pedig ez olvasható: „A kivégzés után forrasztott boncolás kimutatta, hogy az elítéltnak *renthivüli kicsi* — 1100 gramm súlya — agyveleje volt.” — Ime, a szaktudósok előtt ugyanazon súly

aggyeló lehet *normalis*, avagy *rendkívüli kicsi*, amint t. i. egy felkapott kalandorról, vagy egy közönséges gonosztorvorról van szó. — Miért szokták az igazság istennojét lárvával rajzolni? Hogy ítélete részrehajlatlan legyen? Nem! Hanem azért, hogy ne lássa azon kvalifikálhatatlan alulértélt lányságot, melyet tisztességes személye ellen korunk szaktudósai lépten-nyomon elkövetnek.

— Pályázat. Alólratt, mint a „Jó könyvek“ cz. népi-irodalmi vállalat kiadói, erkölcsi kötelességüknek tartják e vállalat füzetei között már a legközelebbi időben egy oly füzet közrehozását, mely a *nepet a palinkavás káros hatásáról meggyőzze*. E célú legjobban az által vélik elérhetni, ha a palinka romboló hatása egy érdekesítő és erkölcsi tanúsággal bíró elbeszélés keretén belül költőileg feldolgoztatik. Ez okból pályázatot hirdettek alólratt kiadók oly elbeszélésre, mely népies hangon tartva tényleg cselekedésre szolgál és a „Jó könyvek“ keretébe beleillik. A pályázat külső feltételei a következők: A pályázó mű terjedelme 1 legfeljebb 1 1/2 ívnyi lehet a „Jó könyvek“ alakjában. A pályázó mű idegen kezzel írt és szerző nevet rejtő jelzés levélkével ellátva legkésőbb 1883-ik évi márczius 31-ig küldendő be alólrattott könyvkiadói hivatalába (Budapest IV. Váci-utca 11. sz.) A díjkorozott mű 250 frank jutalomban részesül. A beküldendő művek bírálata György Vilmos, Komocsy József és P. Szatmári Károly urak voltak szivesek elvégezni. A pályanyertes mű a pályadíj kifizetése után alólratt kiadók tulajdonát kepezi. Budapest, 1883. jan. 5-én Révai Testvérek könyvkiadói hivatala.

— Színházjegyzék 1882-ben. Thalia templomaira nézve az 1882-ik év a legszerencsésebbek egyikének mondható, mert az emlelt évben 41 színház pusztult el teljesen és pedig: jan. 6-án az owensourgi operaház, jan. 16. a monktai operaház; ugyanazon nap Kremser circusa Bukarestben, jan. 31-én a soproni színház; marc. 8. a richburgi Baumföle operaház; marc. 17. a marseillesi kristálypalota, marc. 18. a pétervárad-i Livadia színház; marc. 20. a minosoti operaház; ugyanazon nap az algiri nemz. színház; marc. 21. a medleporti Compagnie operaház; apr. 1-én Grunet circusa Portsmouth-on; apr. 9. a redwingi operaház; apr. 14. a titusvillei operaház; apr. 15. a toloni operaház; apr. 16. a schverini udv. színház; apr. 17. a pernai színház; apr. 21. a haagai színház; teremt. apr. 24. a franklini operaház; apr. 25. a portsmouthi princess-színház, maj. 7. a newaldi Moore-föle operaház, maj. 19. a ledwillei zeneakademia, jun. 26. a rigai német színház, jul. 6. a madridi Teatre delos Recreos, aug. 29. a red-dani operaház szept. 1. a staraja russai nyári színház, szept. 3. a londoni phiharmoniai színház, szept. 11. a löweni Beriot színház, szept. 13. a tambowi orosz színház, szept. 6. az oerebroi színház, okt. 8. a brigthoni Mellison-színház, okt. 26. a salemi operaház, okt. 30. a new-yorki Abbey színház, okt. 31. a barcelonai Massini színház, nov. 1. a new-yorki Alhambra színház, nov. 3. a baltimore-i Varietés színház, nov. 12. a frankfurti (kentucky) operaház, novemb. 16. a wiockarokki színház, nov. 28. a south-schielai színház, nov. 30. a metropolosi operaház, decz. 6. a londoni Alhambra színház. — E kimutatásból hiányoznak mind ama színházjegyzékek, melyek csak az épület egy részére terjedtek ki, vagy azonnal eloltattak. —

— Az irodalmi társulat pénztárába fizettek: Dr. Barts Ferencz ptg. 1883-ra 6 frt. Dr. Mohay Sándor ptg. 1882-re 5 frt. Straubert Ödön ptg. 1883-ra 2 frt. Dr. Reiner Zsigmond elf. 1882-re 2 frt. Dr. Bita Dezső elf. 1883-ra 2 frt. özv. Pietsch Józsefne elf. 1883-ra 1 frt. Nagy Ignác ptg. 1883-ra 2 frt 50 kr. Butak Aron elf. 1883-ra 2 frt. Kovács Elek ptg. 1883-ra 5 frt. Fejér Manó ptg. 1883-ra

2 frt. László Dávid rtg. 1882-re 1 frt. Kovács Gyárfás rtg. 1882-re 2 frt. Riskó László elf. 1883-ra 2 frt. Barra Péter ptg. 1883-ra 2 frt 50 kr. Józsa Sándor rtg. 1881-re 2 frt. Szamosújvári Szentferenczrendi zárda elf. 1882-re 1 frt. 1883-ra 1 frt. Görözdös Florián elf. 1883-ra 2 frt. Steinitzer Ede (dolgozat helyett 1882-re) 2 frt. Kovács L. Barnabás elf. 1882-re 4 frt. Bálint Endre ptg. 1882-re 5 frt. Heinrich Ignác ptg. 1883-ra 5 frt. Wiegand János ptg. 1883-ra 5 frt. Kárcson Márton ptg. 1882-re 5 frt. Bálint Lázár ptg. 1883-ra 5 frt.

— Adakozások a bukaresti magyar könyvtár javára. Az erd. rom. kath. irodalmi társulat részéről: VII. 1. A háromtornyú vár. 2. Saját boszujának áldozata. 3. Az arany középut. Hogyan lehet könnyen meggazdagodni.

— Pénztári üzenet. Nagy Ignác lelkész urnak. Előfizetőnek vagy pártoló tagnak kíván beiratkozni!

— László D. urnak. A tagság mindig azon év elejétől számláltatik a melyben belépett s így tagsága és díjai szintén 1880-ki január 1-től számítatnak.

— Pályázat. A brassói r. k. főelemi iskolánál a IV. oszt. tanítói állomás üresedésbe jöven *esen*, vagy esetleg a III és II. oszt. tanítói állomás betöltése végett pályázat hirdettetik. A IV. oszt. tanító (a ki mint főtanító az igazgatói teendőket is viszi) évi járandósága; a következők: a) az erdélyi rom. kath. elemi iskola alapból: 250 frt. b) tandíjból mintegy 50 frt. c) természetmennyek megváltásából: 154 frt. d) városi segélypénzből: 123 frt. e) Zakariás Antalféle alapítványból: 34 frt 35 kr. f) 5 1/2 öl tűzifa, — és g) tisztességes szállás. A III. oszt. tanító járandóságai: a) az erdélyi rom. kath. elemi isk. alapból: 180 frt. b) tandíjból mintegy 50 frt. c) természetmennyek megváltásából: 240 frt. d) városi segélypénzből: 34 frt 20 kr. e) Zakariás Antal-féle alapítványból: 36 frt 64 kr. f) a helyi isk. alapból 15 frt 36 kr. g) tisztességes szállás, és h) 5 1/2 öl tűzifa. A II. oszt. tanítóé pedig ezek: a) az erdélyi r. k. isk. alapból 180 frt. b) tandíjból mintegy 50 frt. c) természetmennyek megváltásából: 60 frt. d) városi segélypénzből: 64 frt. e) Zakariás Antal-féle alapítványból: 36 frt. 64 kr. f) a helyi iskola-alapból 65 frt. 66 kr. g) tisztességes szabadszállás; h) 5 1/2 öl tűzifa. Pályázni kívánók, ha a magyar és német nyelvben kellő jártassággal bírnak, a szükséges okmányokkal felszerelt folyamodványukat folyó évi február 2-ig küldhetik be alólrathoz. Brassó, 1883. január 10-én. Möller Ede, apátplebános.

Hirdetés!

A lipcsei kiállításon kitüntetve.

Valódi Harzi kanári madarak gyönyörű énekkel, kaphatók

Klein Ödönnél

B.-Csabán.

Szétküldés a legmeszebb eső vidékekre is az élve megérkezés iránti jótállás mellett.

!!Árjegyzék ingyen és bérmentve!!

2.

I-I

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF. Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, Dr. CSERNI BÉLA, FABIÁN SANDOR, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyesmájóján (Klúger B-nál.) Gyulafehérvárott.